

provincie **HOLLAND**
ZUID

GS brief aan Provinciale Staten

Postadres Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum
6 april 2021

Ons kenmerk
PZH-2021-772384653
DOS-2021-0001737

Bijlagen
2

Aan Provinciale Staten

Onderwerp
Verkenning en inzet Omgevingsagenda Zuidwest
als gebiedsgerichte uitwerking NOVI

Geachte Statenleden,

Op 11 september 2020 heeft minister Ollongren namens het kabinet de definitieve Nationale Omgevingsvisie (NOVI) naar de Tweede Kamer gestuurd, met daarbij een Uitvoeringsagenda NOVI voor de periode 2021-2024. De NOVI is zelfbindend voor het Rijk¹.

In de Uitvoeringsagenda staat hoe het Rijk uitwerking wil geven aan de ambities en beleidskeuzes die in de NOVI zijn genoemd. Het Rijk zet daarbij in op thematische uitwerking in Nationale Programma's en gebiedsgerichte uitwerking in vijf landsdelige Omgevingsagenda's. Ook zijn enkele NOVI-gebieden benoemd, die ook onderdeel worden van de Omgevingsagenda's. Voor Zuid-Holland betreft dit het Groene Hart en het Havengebied Rotterdam.

In de uitwerking van de NOVI wordt het 'samenwerken als één overheid' als essentieel gezien: het Rijk wil samen met decentrale overheden werken aan de realisatie van gedeelde opgaven. Op nationaal niveau hebben Rijk en koepelorganisaties samenwerkingsafspraken gemaakt, die op 3 maart 2021 zijn bekrachtigd in het Bestuurlijk Overleg Wonen, Ruimte en Omgevingswet. Deze samenwerkingsafspraken treft u hierbij, met daarbij een toelichting van de IPO Kopgroep NOVI, die deze bestuurlijke afspraken voor de provincies heeft voorbereid (bijlage 1).

Gebiedsgerichte uitwerking in Omgevingsagenda Zuidwest

Voor de gebiedsgerichte uitwerking van de NOVI is gestart met het maken van landsdelige Omgevingsagenda's. Voor Zuid-Holland betreft dat een Omgevingsagenda voor het landsdeel Zuidwest, samen met Zeeland.

¹ De definitieve NOVI en bijbehorende Uitvoeringsagenda zijn te downloaden op www.novistukken.nl

Voor het Rijk vormt de Omgevingsagenda een basis voor de samenwerking tussen Rijk en regio, aan opgaven breed in de fysieke leefomgeving. Vanuit Zuid-Holland starten we aan deze samenwerking vanuit de wetenschap dat er in onze provincie al heel veel Rijk-regio trajecten zijn. Wij zien die trajecten als 'bestaande bouwstenen' voor de Omgevingsagenda.

In een eerdere brief aan minister Ollongren (PZH-2020-741878257) hebben we, voorafgaand aan het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving van 17 juni 2020, aandacht gevraagd van het Rijk over hoe we gezamenlijk de gestelde toegevoegde waarde van een Omgevingsagenda kunnen bereiken. Wij hebben daarbij onze twijfels geuit bij een gebiedsgerichte Omgevingsagenda op het landsdelige schaalniveau, omdat opgaven zich meer op een (boven)regionaal schaalniveau voordoen. Inmiddels kunnen we constateren dat in alle landsdelen nu pro-actief gewerkt wordt aan Omgevingsagenda's – ook in het landsdeel Zuidwest, waar Zeeland, Zuid-Holland en het ministerie van Binnenlandse Zaken (BZK) zijn gestart met het verkennen van mogelijke opgaven voor de Omgevingsagenda. Qua schaalniveau is deze verkenning, overeenkomstig onze inzet, gericht op samenhangende gebiedsopgaven op (boven)regionale schaal.

Samenwerkingsafspraken Rijk en regio

De Omgevingsagenda biedt ons kansen om bij het Rijk, namens de regio opgaven aan te kaarten en daarover samenwerkingsafspraken te maken, ook in de richting van mogelijke rijkssteun voor opgaven. Er is overigens geen integraal Rijksfonds beschikbaar voor de realisatie van de Omgevingsagenda; in de Omgevingsagenda kunnen we per geagendeerde opgave afspraken maken over de inzet van de deelnemende partijen, waaronder de betrokken Rijksdepartementen.

Het is de intentie van het Rijk om de landsdelige Omgevingsagenda's in de ministerraad vast te stellen als programma conform de Omgevingswet. Daarmee verbindt het Rijk zich aan de geagendeerde opgaven en kunnen we een brede betrokkenheid en inzet vanuit verschillende departementen verwachten bij het verder brengen van deze opgaven. Als Gedeputeerde Staten hebben we ook de mogelijkheid om de Omgevingsagenda vast te stellen als programma. In dat geval worden de samenwerkingsafspraken Rijk-regio ook onderdeel van ons Omgevingsprogramma. De keuze om dat wel of niet te doen maken we bij de vaststelling van de Omgevingsagenda.

Samenwerkingsafspraken tussen Rijk en regio over de Omgevingsagenda worden gemaakt in het landsdelige *Bestuurlijk Overleg Leefomgeving (BOL)*. Dit bestuurlijk overleg betreft een verbreding van het strategisch BO MIRT dat jaarlijks in het voorjaar wordt georganiseerd en komt daarvoor in de plaats. De bestuurlijke regiodelegatie spreekt in het BOL met de ministers van Binnenlandse Zaken (BZK) en Infrastructuur en Waterstaat (IenW) over de opgaven in de fysieke leefomgeving en hoe we daarin samen opereren.

Het is de bedoeling om in het aankomend BOL, dat op 26 mei 2021 plaatsvindt, de contouren van de Omgevingsagenda vast te stellen in de vorm van een concept inhoudsopgave. In deze concept inhoudsopgave worden de opgaven opgenomen die Rijk en regio in 2021 verder willen verdiepen en concretiseren. Intentie is om de Omgevingsagenda Zuidwest in het BOL van voorjaar 2022 vast te stellen.

Verkenning opgaven Omgevingsagenda Zuidwest

In het najaar van 2020 is gestart met het in beeld brengen van de gebiedsopgaven in Zuid-Holland, die mogelijk onderdeel kunnen gaan uitmaken van de Omgevingsagenda. Omdat in Zuid-Holland al veel trajecten lopen waarbij Rijk en regio samenwerken, is gestart met het in beeld brengen van al lopende samenwerkingstrajecten. Deze 'bestaande bouwstenen' zien we als basis voor de Omgevingsagenda. Vervolgens is een verkenning uitgevoerd naar aanvullende (gebieds)opgaven, waarvoor afspraken tussen Rijk en regio behulpzaam kunnen zijn.

Bestaande bouwstenen

De al lopende gebiedstrajecten Rijk-regio zijn:

- NOVI-gebieden: Groene Hart, Haven Rotterdam
- Verstedelijkingsstrategie Zuid-Holland
- Programma Mobiliteit en Verstedelijking (MOVE)
- Goederenvervoercorridors: toekomstverkenning corridorontwikkeling
- Toplocaties ruimtelijk-economische ontwikkelstrategie (REOS)
- Greenports 3.0
- Havensie 2030
- Nationale Parken: NLDelta, Hollandse Duinen
- Kustpact (relatie met opgave Kust en Voordelta, geagendeerd vanuit Zeeland)
- Deltaprogramma: Rijnmond Drechtsteden, Zuidwestelijke Delta, Kust
- Regio Deals: Zuid-Hollandse Delta, Drechtsteden en Gorinchem, Bodemdaling Groene Hart, Den Haag Zuidwest, Rotterdam Zuid, Estec / Spacecampus Noordwijk

Daarnaast zijn prioritaire opgaven te benoemen die we in de op te nemen gebiedsopgaven van de Omgevingsagenda zeker ook terug willen zien. Aansluitend op onze ambities als opgenomen in de Omgevingsvisie, zien we als prioritaire opgaven voor de samenwerking Rijk-regio:

- Groeiagenda Zuid-Holland;
- Aanpak stikstofproblematiek;
- Woondeal en Verstedelijkingsakkoord;
- Programma Natuur;
- Energiehoofdstructuur en Regionale Energie Strategieën.

Verkenning gebiedsopgaven

De verkenning naar aanvullende opgaven is uitgevoerd door het ruimtelijk adviesbureau BVR. Dit in gezamenlijke opdracht van het ministerie van BZK en de provincie Zuid-Holland. De resultaten van deze verkenning zijn opgenomen in het bijgevoegde werkboek 'Atelier Omgevingsagenda Zuidwest – Verkenning gebiedsopgaven Zuid-Holland' (bijlage 2). Deel 1 van dit werkboek omvat het advies van BVR over de gebiedsopgaven voor de Omgevingsagenda. Deel 2 betreft de opbrengst van het ontwerp onderzoek, waarop het advies van BVR is gebaseerd.

Voor Zeeland, waarmee Zuid-Holland samen het landsdeel Zuidwest vormt, zijn de gebiedsopgaven separaat in beeld gebracht. De focus ligt in Zeeland op drie grotere gebiedsopgaven: North Sea Port District (NOVI-gebied), Kust en Voordelta, Transitie landelijk gebied. Bij de verdieping van de opgave Kust en Voordelta is Zuid-Holland ook aangehaakt, onder andere vanuit de Strategische Agenda Kust.

Productbeeld en concept inhoudsopgave

Met de oplevering van het advies van BVR is de eerste fase van de totstandkoming van de Omgevingsagenda afgerond. Deze verkennende fase heeft ons inzicht gegeven in de mogelijke omgevingsopgaven voor Rijk en regio, die straks een plek kunnen krijgen in de Omgevingsagenda. Voor de verdere uitwerking van de Omgevingsagenda is het nodig om tot een eerste selectie van opgaven te komen, waarbij we ook moeten prioriteren: welke opgaven pakken we nu eerst op, welke niet of later. Tegelijkertijd zijn we met onze samenwerkingspartners in gesprek over het productbeeld: hoe ziet de Omgevingsagenda er straks uit, wat is het wel en niet. Dat gezamenlijk productbeeld zegt immers ook iets over de aard van de opgaven die we in de uiteindelijke Omgevingsagenda opnemen.

Productbeeld

Hieronder geven wij ons beeld van hoe we de Omgevingsagenda zien, aan de hand van vijf richtinggevende elementen. Dit beeld vormt voor ons het vertrekpunt voor de volgende fase van de Omgevingsagenda, waarbij we dit verder aanscherpen in het samenwerkingsproces met BZK en de provincie Zeeland.

1. Doel en karakter

We zien de Omgevingsagenda als een (digitaal toegankelijk) samenwerkingsprogramma met een adaptief karakter, als basis voor het bestuurlijk overleg tussen Rijk en regio. Het is gericht op het gezamenlijk realiseren van gedeelde opgaven breed in de fysieke leefomgeving. Voor ons is het bestaande (provinciale) Omgevingsbeleid daarvoor het beleidskader. De Omgevingsagenda is niet gericht op gezamenlijke visievorming of de ontwikkeling van nieuw beleid. Wel kan de realisatie van opgaven leiden tot beleidsafstemming en tot voorstellen voor beleidsaanpassing, wanneer dat helpt om de opgaven verder te brengen. De opgaven in de Omgevingsagenda kunnen een uitvoerend (korte termijn) of een meer onderzoekend (middellange termijn) karakter hebben.

2. Eigenaarschap

We zien het Rijk (BZK) en de provincies (Zuid-Holland en Zeeland) als 'coördinerend' eigenaar van de Omgevingsagenda als geheel. Daarnaast is sprake van eigenaarschap die per opgave anders kan zijn. Omdat het gaat over samenwerkingsafspraken tussen Rijk en regio is het beeld dat het vooral gaat over publiek eigenaarschap, met per opgave een mogelijke betrokkenheid van private partijen.

3. Scope

De scope betreft opgaven in de gehele fysieke leefomgeving. Dit is in grote lijnen overeenkomstig de scope van de NOVI en ons eigen provinciale omgevingsbeleid. Daarbij passen ook sociaal-economische opgaven, voor zover ruimtelijk-fysieke maatregelen kunnen bijdragen aan de aanpak ervan.

4. Selectiviteit

We streven niet naar een 'alles dekkende' Omgevingsagenda, maar naar een agenda die focus brengt in de prioritaire samenwerkingsopgaven voor de korte en middellange termijn. Daarvoor selecteren we een enkele grotere, integrale (gebieds)opgaven:

- waar meerdere transitieën samenkomen;
- waar schaalniveaus moeten worden verbonden (Rijk-regio);
- die om een gebiedsgerichte aanpak vragen;
- waar Rijk en regio op willen samenwerken.

Al lopende gebiedsgerichte samenwerkingstrajecten die passen bij deze criteria vormen de basis van de Omgevingsagenda. Dit wordt adaptief aangevuld met nieuwe opgaven.

5. Schaalniveau

Het schaalniveau van de Omgevingsagenda als coördinerend mechanisme (de 'rijgdraad') betreft het landsdeel Zuidwest. Dit is het schaalniveau waarop het bestuurlijk overleg met de minister is georganiseerd: het BO Leefomgeving (BOL). Het precieze schaalniveau van de opgaven die straks samen de Omgevingsagenda vormen, kan per opgave verschillen. Zo heeft de opgave van het NOVI-gebied Haven Rotterdam een andere schaal als de opgave van het NOVI-gebied Groene Hart. De opgaven hebben met elkaar gemeen dat ze zich op (boven)regionaal schaalniveau voor doen en de inzet van Rijk en regio verbinden.

Selectie Omgevingsopgaven

Voor de selectie van mogelijke Omgevingsopgaven hebben we de bestaande bouwstenen en mogelijk aanvullende opgaven vanuit het BVR-advies samengevoegd en vervolgens onderverdeeld naar drie categorieën:

- Bestaande opgaven. Dit betreft opgaven die al lopen en waarvoor geen aanleiding lijkt om die vanuit de Omgevingsagenda nu verder te verdiepen. Hebben een eigen voorbereidingslijn en governancestructuur, nemen we als zodanig op in de Omgevingsagenda.
- Opgaven met mogelijke meerwaarde door verbinding. Dit betreft opgaven waarvoor al meerdere trajecten lopen, die baat kunnen hebben bij gebundelde inzet (1+1=3). Denk bijvoorbeeld aan het optimaliseren van bestaande inzet door het samenvoegen van verschillende sectorale trajecten. Of aan mogelijke meerwaarde door Rijksinzet vanuit meerdere (andere) departementen. Voor deze opgaven gaan we de meerwaarde van gebundelde inzet het komend jaar verder verkennen en de opgave voor de Omgevingsagenda concretiseren.
- Aanvullende opgaven die zijn geadviseerd vanuit de verkenning door BVR en waarvoor op dit moment nog geen Rijk-regiotrajecten lopen. Niet al komend jaar verder concretiseren, wel als potentiële opgave agenderen voor een volgende ronde van de Omgevingsagenda.

Deze onderverdeling heeft geleid tot een voorstel voor in totaal 9 Omgevingsopgaven, die mogelijk een plek kunnen krijgen op de Omgevingsagenda. Deze 'potentiële opgaven' zijn opgenomen in het kader op de volgende pagina.

Potentiële opgaven Zuid-Holland voor Omgevingsagenda Zuidwest

- A. Bestaande opgaven, zeker opnemen:
- Hoogstedelijke as (mobiliteit en verstedelijking):** oa Verstedelijkingsstrategie, MOVE, Groeiagenda MOVV, Woondeal;
 - Groene Hart (NOVI-gebied):** oa perspectief Groene Hart 2040, regiodeal Bodemdaling Groene Hart, NP Landelijk gebied (koplopergebied), Programma Natuur;
 - Haven Rotterdam (NOVI-gebied):** oa Havenvisie 2030, Energietransitie/ risicobeleid, Facetplan Stikstof (FPS), Facetbestemmingsplan Geluid (FBG).
- B. Meerwaarde door verbinden van opgaven en trajecten (1+1=3), dit jaar verdiepen:
- Ruimtelijk-economische ontwikkeling Zuid-Holland:** oa REOS, Groeiagenda, propositie Kennisregio aan Zee;
 - Kust en Voordelta:** oa kustpact, Nationale Visie Kust, Strategische agenda Kust Zuid-Holland, Deltaprogramma, Gebiedsagenda Zuidwestelijke Delta, Nationale Parken;
 - Versterken noordrand van de Delta:** oa NP NLDelta, Deltaprogramma, IBP Vitaal Platteland Zuidwestelijke Delta, regiodeal Zuid-Hollandse Delta, Verkenning strategische agenda Zuid-Hollandse eilanden, Programma Natuur;
 - Structuurversterking Ports en Corridors:** oa Havenvisie, Greenports 3.0, Toekomstverkenning Corridorontwikkeling, Energie-infrastructuur.
- C. Aanvullende opgaven (later verdiepen):
- Noord-Zuid-Holland:** afstemmen op oa NP Hollandse Duinen, Verstedelijkingsstrategie, MOVE;
 - Nieuw perspectief voormalige groeikernen:** afstemmen op oa Verstedelijkingsstrategie, Nationale Programma's Landschap en Leefbaarheid & Veiligheid.

Vervolgproces: waar werken we naartoe

We werken nu toe naar het BO Leefomgeving dat op 26 mei 2021 plaatsvindt. Daar staat het 'Vaststellen van de concept inhoudsopgave van de Omgevingsagenda Zuidwest' geagendeerd. Het is onze inzet om de bovengenoemde opgaven hierin op te nemen en daarmee te benoemen als potentiële opgaven voor de Omgevingsagenda ZW. Met daarbij het voorgenomen besluit om de verwachte 'meerwaarde door verbinding' voor de opgaven in categorie B het komend jaar te verdiepen en te concretiseren, richting vaststelling van de Omgevingsagenda in het BOL voorjaar 2022. Het verder verdiepen van de aanvullende opgaven in categorie C volgt dan op een later moment (na het BOL 2022).

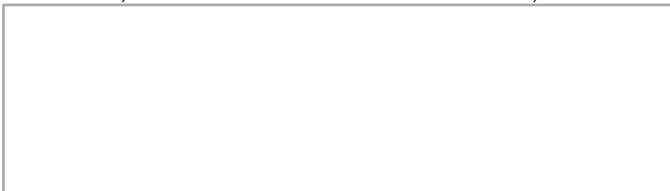
Bij de uiteindelijke selectie van opgaven die een plek krijgen in de Omgevingsagenda moet de voor de opgaven benodigde inzet (geld en capaciteit) worden afgewogen tegen de te verwachten toegevoegde waarde. Daarbij kan ook worden gekozen voor het prioriteren en/of temporiseren van opgaven. Een eerste prioritering hebben we nu reeds aangebracht, met de keuze om niet alle opgaven tegelijk te gaan verdiepen. Ook na verdieping volgt naar verwachting nog een prioriteringslag, omdat ook in de uitvoeringsfase niet alle opgaven die Rijk en regio gezamenlijk willen agenderen, ook direct kunnen worden aangepakt.

Voor de uiteindelijke selectie en prioritering zal de te verwachte bijdrage aan voor ons urgente opgaven leidend zijn. Hierbij gaan onze gedachten in ieder geval uit naar *de groeiagenda, het versnellen van de woningbouw, de realisatie van de energietransitie, het versterken van de natuur en de aanpak van de stikstofproblematiek*. Daarnaast kijken we natuurlijk naar de bijdrage van de opgaven aan onze ambities, zoals we die hebben opgenomen in de Omgevingsvisie.

De Omgevingsagenda gaat naar verwachting een basis vormen voor het bestuurlijke gesprek tussen Rijk en regio over de vraag of we in de fysieke leefomgeving samen nog de dingen doen die we belangrijk vinden. Na eerste vaststelling van de Omgevingsagenda in 2022 kunnen Rijk en regio in het jaarlijkse BO Leefomgeving opgaven van de Omgevingsagenda starten, stoppen of aanpassen. De Omgevingsagenda krijgt daarmee het karakter van een adaptieve samenwerkingsagenda.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris, voorzitter,

drs. H.M.M. Koek

drs. J. Smit

Bijlagen:

- Samenwerkingsafspraken Nationale Omgevingsvisie
- Werkboek Atelier Omgevingsagenda Zuidwest - Verkenning gebiedsopgaven Zuid-Holland